

ת"פ 2097/03/21 - מדינת ישראל נגד מ' י' מ'

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"פ 2097-03-21 מדינת ישראל נ' כ' (עציר)
בפני כבוד השופט עמית מיכלס

בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

מ' י' מ' (עציר)

הנאשם

בשם המאשימה: עו"ד נעמה לסרי

בשם הנאשם: עו"ד איתי בר עוז

הכרעת דין

כמצוות סעיף 182 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב - 1982, אני מודיע בפתח הכרעת הדין כי החלטתי לזכות את הנאשם מהעבירות המיוחסות לו.

כתב האישום ויריעת המחלוקת

1. נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירות של ניסיון תקיפה סתם, לפי סעיפים 379 ו-25 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק) ואיומים, לפי סעיף 192 לחוק.

2. על פי עובדות כתב האישום, נכנס הנאשם בתאריך 26.2.2021 סמוך לשעה 06:00 לבית בו התגורר עם אביו (להלן יכונה: האב) והחל לצעוק. האב ניגש אל הנאשם וביקש ממנו שיחדל לצעוק. בתגובה, אמר הנאשם לאביו: "תעוף מפה, אל תדבר אתי". הנאשם הניף את ידו כלפי אביו על מנת להכותו, והאב תפס במעילו של הנאשם והושיבו על המיטה. בנסיבות אלו איים הנאשם על אביו בכך שאמר לו שיהרוג אותו ויזרוק אותו מהחלון.

3. הנאשם כפר בכך שניסה לתקוף את אביו או שאיים עליו, וטען שדווקא האב הוא שהכה אותו. ברמה המשפטית טען שגם אם יוכח שהנאשם הניף את ידו לעבר אביו, הרי שספק אם מדובר בעבירה פלילית.

דין

4. במועד ההתרחשות נכחו בדירה הנאשם, אביו, אמו (שתכונה להלן: האם) ואחותו. כבר עתה אומר ששמה של האחות נפקד מרשימת עדי התביעה והיא לא העידה מסיבה שלא הובררה על ידי המאשימה, זאת על אף שמדברי ההורים עולה שהיה לה חלק לא מבוטל באירוע.

עבירת ניסיון התקיפה

5. מטבע הדברים, עד התביעה המרכזי היה אביו של הנאשם. בחקירתו הראשית סיפר האב שביום האירוע, יום ששי בסמוך לשעה 06:00, הגיע הנאשם לדירה, דפק בדלת וצעק. האם פתחה לנאשם את הדלת וחזרה לישון. בשלב זה "...אני קמתי, התלבשתי ואמרתי לו להירגע ולא לצעוק, גם פה ישנים בבית, מפה לשם, לא זוכר בדיוק, אבל אני יודע שתפסתי אותו, הכנסתי לו סטירה, תפסתי אותו והושבתי אותו על המיטה" (עמ' 24). על העובדה שסטר לנאשם חזר העד מספר פעמים במהלך עדותו (למשל בעמ' 25, 29, 30, 31), ואף סיפר שמסר פרט חדש זה לתובעת במהלך ה"רענון" שקדם לעדותו (עמ' 24-25). על אף שהאב עמד על כך שסטר לנאשם, הרי שבניגוד לגרסת הנאשם, טען שמדובר היה בסטירה אחת בלבד, שנועדה לגרום לנאשם לחדול מלצעוק (עמ' 31 ש' 33). משנתבקש להסביר מדוע אחז את הנאשם על מנת להושיבו, הסביר: "הוא לא שותק, רק מדבר, צועק. המשיך לדבר ולצעוק וככל שהוא מדבר זה עולה כמו רמפה. מגבר" (עמ' 25).

6. לאחר שהאב הבהיר שאינו זוכר את המלים בהן השתמש הנאשם בעת שצעק, וכי זכרונו נותר מעורפל גם לאחר שרוענו, ולאחר שמסר שהוא אינו יודע לקרוא או שאינו מבין את הכתב של החקירה (זאת על אף שמדובר בחקירה מודפסת), הוכרז האב כ"עד עיון" והודעתו הוגשה לפי סעיף 10א לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971. בחקירתו במשטרה הכחיש האב שנקט באלימות נגד הנאשם, ובכלל זה שסטר לו, למעט הושבתו בדרך של אחיזה במעילו "וזה גם רק בגלל שהוא הניף יד לפגוע בי" (ת/6 ש' 23-24). משנתבקש להסביר את הסתירה בין שתי הגרסאות, הסביר: "אני לא הרמתי עליו ידיים, נתתי לו סטירה והושבתי אותו. כתוב מה שאמרתי" (עמ' 28).

7. בהמשך, משעומת עם העובדה שבמשטרה סיפר על כך שהנאשם הרים יד לעברו וכי הושיב אותו על מנת שלא ייתן לו אגרוף, השיב שכך אכן אמר, אולם הבהיר: "...התחלתי לאט לאט. הוא בא להרים עליי יד, ישר תפסתי אותו, הושבתי אותו. אבל לפני זה הבאתי לו סטירה שיירגע. הושבתי אותו והלכתי..." (עמ' 29). הנה כי כן, האב אישר שהפעולה האלימה הראשונה באירוע הייתה סטירה שסטר לנאשם.

8. על דברים ברוח זו, מהם עולה שהאב לא רואה במתן סטירה מעשה אלים, חזר האב גם בהמשך חקירתו הראשית, בעמ' 32 (ההדגשות הוספו - ע.מ.):

ש. כן, אבל אז אמרת שלא הרמת ידיים בכלל, היום רק סטירה אחת.

ת. סטירה זה הרמת ידיים? זה לא הרמת ידיים. אמרתי שהבאתי לו סטירה והושבתי אותו, הורדתי לו סטירה, ואז בא להרים עליי יד והושבתי אותו. אמרתי להם שהורדתי לו סטירה. אני לא יכול סתם להפיל את עצמי שאמרתי שלא.

ש. אל תחשוש מלהפיל את עצמך. אתה עכשיו אומר שסטרת לו, אבל זה לא היה להרים ידיים? סטירה זה להרים ידיים.

ת. אצלכם זה כן.. אמרתי שהבאתי לו סטירה, את מנסה לבלבל אותי, לא יודע. בגלל זה אני מסתכל על בית המשפט.

ש. לאיזו מטרה הבאת לו סטירה?

ת. להרגיע אותו, שלא יצעק.

ש. איך הוא התנהג באותו רגע?

ת. צעקות אני אומר לך, צעקות. הוא התחיל לצעוק. בסוף אני אתפנה מהדירה בגללו. אני עברתי דירה, אני לא גר בנפתלי הילל.

ש. בגלל האירוע הזה עברת דירה?

ת. כן.

9. ב"כ המאשימה ביקשה בסיכומיה להעדיף את גרסת האב במשטרה על פני עדותו בבית המשפט, בפרט בכל הנוגע להכחשתו במשטרה שסטר לנאשם, זאת מן הטעם שניכר היה שהאב מנסה לסייע לבנו במהלך עדותו בבית המשפט. מצאתי לדחות את הבקשה ממספר נימוקים:

א. במהלך עדותו הרבה האב לטעון כי זכרוננו אינו מן המשופרים, אולם חזר פעם אחר פעם על הגרסה לפיה סטר לבנו מיד בתחילת האירוע במטרה לגרום לו להפסיק לצעוק. לא התרשמתי שהאב "התנדב" להפיל את עצמו במטרה לסייע לבנו. ההיפך הוא הנכון. ניכר היה שהאב חשש שדבריו יפילו אותו ושהוא יואשם בתקיפת בנו [ראו לדוגמא: עמ' 32 לעיל]; "...את רוצה להאשים אותי בזה? אין לי זיכרון, אני אומר את האמת. בסוף אני יכול להפיל את עצמי..." (עמ' 28 ש' 28); "בסוף (הנאשם) יצא בחוץ ואני אעצר" (עמ' 30 ש' 23)]. עדות האב בעניין הסטירה הייתה אותנטית, החלטית ומשכנעת והיא נאמרה במספר הקשרים, באופן המקנה לה מידה רבה של אמינות ומאפשרת לקבוע על פיה ממצא עובדתי לפיו האב סטר לבנו.

ב. חשוב מכך - לעובדה שהאב נקט באלימות כלפי הנאשם, ובכלל זה שסטר לו, היו תימוכין עוד בשלב החקירה: גרסת הנאשם הייתה שאביו סטר לו 3 פעמים; על פי גרסת האם הייתה אלימות הדדית בין האב לנאשם, כפי שפורחב להלן.

ג. לגרסת האב נמצאה תמיכה ראייתית משמעותית בדברי האם מעל דוכן העדים, כאשר כבר בפתח חקירתה הראשית, סיפרה על ההתרחשות באותו בוקר באופן הבא: "...הוא הגיע הביתה והתחיל לצעוק, ואחותו התחילה לצעוק ולריב אתו, היא אצלו הייתה, ואבא שלו התחיל לריב אתו ונתן לו סטירה, האבא נתן לו, להשתיק אותו ויצא לעבודה..." (עמ' 9), כאשר בהמשך דבריה חזרה עוד מספר פעמים על גרסתה לפיה האב נתן סטירה לנאשם (המשך עמ' 9, עמ' 10, עמ' 13, עמ' 15, עמ' 18, עמ' 19, עמ' 20, עמ' 23). מנגד, כאשר נשאלה מפורשות האם ראתה את הסטירה, השיבה: "כן.. אני בטוחה שכן. לא יודעת" (עמ' 15). תשובות לא חד משמעיות ברוח זו ניתנו גם בעמ' 20 ש' 27 ואילך, אולם גם מתשובות מעורפלות אלו ניכר בטחונה של האם שהאב אכן סטר לבנו. בחקירה החוזרת הבהירה האם ששמעה את הנאשם צועק לעבר אביו: "מה אתה מרביץ לי?", "מה אתה נותן לי סטירה?", כאשר בהמשך בעלה אישר לה שנתן סטירה לנאשם על מנת להשתיקו. מדברי האם אף עולה שיתכן שהאב תפס לנאשם את הצוואר (עמ' 20) ויתכן שנתן לו מכה בעורף והושיבו בכוח (עמ' 21).

ד. משנשאלה האם מדוע לא סיפרה על הסטירה במשטרה, השיבה בפשטות: "שכחתי" (עמ' 13). ואולם, לגרסת האם לפיה האב היה אלים כלפי הנאשם יש רמזים ברורים, ואף מעבר לכך, בהודעתה במשטרה, בה ציינה שהייתה, לכל הפחות, "אלימות הדדית" בין הנאשם לאביו: "ממש מכות הם הלכו - אלימות היה", גם אם בהמשך אמרה שלא ראתה זאת אלא רק שמעה "שהם הולכים מכות עם הידיים", כאשר בהמשך אף ראתה סימן אדום בעורפו של הנאשם (ת/2). על כך יש להוסיף שהאם מסרה על אלימות הדדית בהזדמנות הראשונה לשוטר שהגיע לבית לאחר שהזעיקה משטרה (נ/1: "הרביצו אחד לשני").

ה. האב עמד בעדותו על כך שאמר לחוקרת שסטר לבנו (עמ' 35-36), אולם לטענתו הדברים לא נרשמו על ידה ולא הוקראו לו לאחר החקירה. הגם שיש בטענה זו כדי לחזק את הטעמים להעדפת גרסתו המאוחרת באולם בית המשפט, אני סבור שעדיין יש לתת לה משקל נמוך, מן הטעם שהאב שלל מפורשות בחקירתו את הטענה לפיה סטר לנאשם, ומנגד תיאר במדויק את המעשה האלים בו כן נקט (הושבת הנאשם בכוח תוך אחיזה במעילו). ואולם, החשוב לענייננו הוא שגם מדברי האב בחקירתו במשטרה עולה שבכל מקרה הוא שנקט ראשון באלימות כלפי הנאשם, בכך שאחז במעילו במטרה להושיבו ולהשתיקו. מהאמור עולה שגם אם הייתי נכון לאמץ את גרסת האב במשטרה, וכאמור עמדתי שונה בתכלית, לא היה בכך כדי לסייע למאשימה.

10. האב חזר שוב ושוב על כך שהסיבה להתנהגותו אל מול הנאשם הייתה שהנאשם לא חדל לצעוק ולהרעיש, ושיתף ש"יש תלונות מהשכנים ורוצים לפנות אותי מהבית" (ראו לדוגמא: עמ' 25, עמ' 32). הסבר זה של האב הוא

הגיוני וסביר, בפרט לאחר שנחשפתי באופן בלתי אמצעי להתנהגותו הרועשת והבלתי שקטה, בלשון המעטה, של הנאשם באולם בית המשפט, כאשר לא פעם נעשו ניסיונות להשתיקו או להרגיעו מצד בא כוחו, מצד לוחמי נחשון ואף על ידי בית המשפט, זאת לאחר שהנאשם לא הפסיק להתפרץ לדברי אחרים, לצעוק ולדבר בשטף, באופן כמעט בלתי ניתן לעצירה.

11. מלבד הודאתו הנחרצת של האב בקשר לסטירה שנתן לבנו, לה נמצאו כאמור מספר חיזוקים, מצאתי שיתר העדות הייתה בעייתית, פתלתלה, לא עקבית, רווית סתירות והתאמות לשאלות שנשאל ולסתירות שהוצגו לו. ה"התאמות" בתשובות של האב לשאלות שנשאל החלו עוד בשלב החקירה. כך למשל, כאשר נתבקש להסביר מדוע אשתו מסרה ששמעה מכות הדדיות, הסביר באופן סתמי שהנאשם "הוא הנשמה שלה הוא הילד היחיד שלה" (ת/6 ש/26-17). האב אף הכחיש שראה סימן אדום על צווארו של הנאשם (עמ' 30) בעוד שבמשטרה (ת/6 ש' 21) אמר שראה שהנאשם נכנס הביתה עם סימן אדום. משאומת עם גרסתו זו, שב לגרסתו המקורית והודה שראה את הנאשם נכנס הביתה עם הסימן.

12. נעבור לעדות האם. מעבר לפרטי העדות עליהם עמדתי לעיל, מעדות האם עולה שבזמן האירוע היא הייתה בחדר סמוך ורק שמעה מכות הדדיות. לדבריה אלו של האם, שנאמרו כזכור בהזדמנות הראשונה עוד בשיחה למוקד המשטרה ובהמשך לשוטרים שהגיעו למקום, יש משמעות ראייתית ראשונה במעלה, שכן, כזכור, האב לא טען שהנאשם תקף אותו, אלא רק שניסה לתקוף אותו. מכאן מתבקשת מאליה המסקנה שככל שהאם שמעה מכות, היו אלו מכות של האב כלפי הנאשם.

13. במאמר מוסגר אציין שמהסרטון עולה שהאם כלל לא רצתה להתלונן נגד הנאשם ולקח לשוטרים זמן לשכנעה לעשות כן. בשלב מסוים ניתן אף לשמוע את שוטרת הסיור מנחה את האם להשיב בחיוב לשאלה שתישאל במשטרה האם היא מפחדת, שכן הדבר יסייע לה (נומרטור 6:51:30). על אף כוונתה הטובה של השוטרת לסייע למשפחה לאשפז את הנאשם, דומה שבפן הראיתי כל מילה מיותרת, וראוי היה לבל תנחה השוטרת את האם, שהיא גם עדה בתיק, כיצד להשיב על שאלות שיכול ותהיה להן משמעות ראייתית.

מחדלי חקירה

14. שתי גרסאות האב במשטרה ניתנו כאשר הוא נחקר באזהרה, זאת נוכח טענת הנאשם, לה נמצא חיזוק בדברי האם. ואולם, דומה שבזה תם הבירור החקירתי בקשר לאב. כך, לא נגבתה עדות מהאחות שנכחה במקום; לא נערך עימות בין האב והאם בנוגע לגרסאותיהם הסותרות; לא נערכה חקירה משלימה לאם והיא לא נתבקשה למסור פרטים נוספים על אודות הסטירה, לפרט לוחות זמנים וסדר השתלשלות הדברים, וכיו"ב פרטים, לגביהם נשאלה שאלות בהמשך בבית המשפט. דומה אם כן, שהיחידה החוקרת יצאה ידי חובתה בחקירת האב באזהרה, זאת על אף שבידי הייתה גרסת האם. לגרסה זו מן הראוי היה להתייחס בכובד ראש, בשים לב לכך שבדין לא היה לה כל רצון להזיק לבעלה.

האם סיפרה בעדותה שהאחות לידור נטלה אף היא חלק במריבה, וצעקה על הנאשם מיד בתחילת האירוע על

מנת לנסות ולהשתיקו (עמ' 18). הודעה מלידור לא נגבתה, זאת על אף שמדברי האם במשטרה (ת/1) עלה כבר בשלב החקירה שאף לידור מתגוררת עמם בבית.

גרסת הנאשם

15. הנאשם הכחיש שניסה לתקוף את אביו וחזר שוב ושוב על גרסתו לפיה האב סטר לו 3 פעמים. ניכר היה שמעשי האב נחרטו בזיכרוננו של הנאשם, ומיותר לציין שבניגוד לגרסאות הוריו, הן עולות בקנה אחד עם הגרסה שמסר בחקירותיו במשטרה. לאורך כל המשפט צעק הנאשם לעבר הוריו ולעיתים אף השתולל. בשלב מסוים, ומשלא ניתן היה לקיים את הדיון בנוכחותו, הוריתי על הוצאתו של הנאשם מהאולם למשך 5 דקות, כאשר התאפשר לו לצפות במתרחש מבעד לחלון הזכוכית. בהמשך, נשכב הנאשם על ספסל הנאשמים ונרדם. ואולם, התנהגות הנאשם באולם בית המשפט אין משמעה שהוא שיקר בקשר לאלימות שחוה מאביו ביום האירוע ועל כך שלא נקט או ניסה לנקוט באלימות כלפי האב. הנאשם ענה לעניין על השאלות שנשאל, גם אם לעיתים האריך בתשובותיו שלא לצורך, וכאמור היה עקבי בגרסתו. לאחר שערכתי אבחנה ברורה בין מצבו הנפשי הקשה של הנאשם, התנהגותו הקולנית והרושם הראשוני המתקבל ממנו, לבין תוכן דבריו, מצאתי לתת אמון בגרסתו ולאמצה בכל הנוגע לגרעין המרכזי של אירוע האלימות.

16. גם בטענת המאשימה, לפיה הנאשם השתולל כאשר הגיעו שוטרים למקום אין כדי לחזק את ראיות התביעה, שכן התנהגות הנאשם בדירה משתלבת אף היא עם גרסתו לפיה הותקף על ידי אביו. לדברי הנאשם הוא השתולל "מההלם של הסטירה, לקבל מכות מהאבא, כאבים באוזן, שמתם לב איזה ידיים יש לו, הוא התנהג כמו ילד קטן אבא שלי" (עמ' 41). במקום אחר אמר "לא נותנים סטירה בגיל 35" (עמ' 40). חיזוק לדברי הנאשם ניתן למצוא בדברים שמסר לשוטרים שהגיעו לדירה מיד לאחר האירוע, להם מסר שאביו מרים עליו ידיים ושאלו לו כוחות (ת/8 נומרטור 6:46:30). הנאשם אף הפנה את השוטרים לאמו, שלדבריו ראתה את המתרחש: "אימא יודעת מה היה" (נומרטור 6:53:53 ו- 6:57:25). צפייה בסרטון מלמדת שהנאשם היה נסער והרבה לטעון טענות כנגד אביו, אולם הוא לא השתולל פיזית, על אף שלא חדל לצעוק. כפי שלמדנו הן מעדויות הורי הנאשם, הן מהסרטון והן מהתרשמות בלתי אמצעית מהנאשם באולם בית המשפט, ככלל - הנאשם לא מדבר. הוא צועק. נוכח כל האמור, מצאתי שאין בסרטון כדי לחזק את ראיות התביעה.

סיכום ביניים

17. לא הוכח שהנאשם הניף את ידו על מנת להכות את אביו. היחיד שהעיד על כך היה האב, שאת גרסתו במשטרה מצאתי כלא מהימנה לאחר שהסתיר ואף שלל מפורשות את העובדה שסטר לבנו, בניגוד לגרסתו בבית המשפט. מנגד, מצאתי את גרסת הנאשם אמינה, בפרט כאשר לעדותו נמצאה תמיכה בעדות שני עדי התביעה המרכזיים - הוריו, וכאשר לאלימות מצד האב נמצאו חיזוקים עוד בשלב החקירה. הנה כי כן, ניתן לקבוע שהנאשם "חטף" מאביו באירוע 3 סטירות (על פי גרסתו) או סטירה אחת (על פי גרסת האב), ועדיין לא הגיב באלימות כלפי האב. גם אם הנאשם הניף את ידו לעבר אביו, ואיני קובע שכך היה, הרי שכלל שעשה כן לאחר שחטף את הסטירה או הסטירות, יכול היה לעשות כן כמעשה של הגנה עצמית. מכל מקום אין מקום להשוואה בין הסטירה או הסטירות שחטף מאביו לבין הנפת היד המיוחסת לו, שאין חולק שלא פגעה באב. גם עיתוי הנפת היד נותר לוט בערפל. ככל שמועד

הנפת היד היה לפני הסטירה (על פי אחת הגרסאות של האב), הרי שתגובת האב (סטירה או סטירות) לא הייתה הולמת את עצמת הסכנה שנשקפה מהנאשם, מה גם שהאב לא אמר מעולם שנתן את הסטירות כדי להגן על עצמו, אלא הסביר שסטר לנאשם על מנת להשתיקו.

18. על כך יש להוסיף את חקירת המשטרה החלקית, שמוצתה בגביית הודעה באזהרה של האב בעקבות תלונת הנאשם, מבלי שננקטו על ידי החוקרים פעולות חקירה נוספות לצורך בירור האמת. במצב דברים זה יש לראות בהגשת כתב האישום נגד הנאשם משום אכיפה בררנית פסולה בהינתן שהאב היה חשוד בעבירות חמורות מאלו שיוחסו לנאשם, ובהינתן שבידי המאשימה היו מלכתחילה ראיות התומכות בגרסת הנאשם (עדות האם ל"אלימות הדדית"). על אף האמור בחרה המאשימה לא להגיש כתב אישום נגד האב, בעוד שכתב אישום ובצדו בקשה למעצר עד תם ההליכים המשפטיים הוגש נגד הנאשם.

19. האמנתי לאב שהוא ואשתו רוצים לסייע בכל מאודם לנאשם, הסובל מסכיזופרניה מגיל 15 ואושפז בעבר בבית חולים לחולי נפש עשרות פעמים. תהא הסיבה לשינוי שחל בגרסת האב אשר תהא, אין חולק על כך שנותר ספק גדול וזועק באשמת הנאשם, שבמקרה הטוב רק "הגיב" לאלימות שננקטה נגדו על ידי האב בדרך של הנפת יד בלבד, ובמקרה הפחות טוב, בפנינו דוגמא מובהקת לאכיפה בררנית בהחלטה שלא למצות את החקירה נגד האב, ותחת זאת להגיש כתב אישום נגד הנאשם. בין כך ובין כך התוצאה אחת - זיכוי הנאשם מעבירת ניסיון התקיפה.

עבירת האיומים

20. הנאשם הכחיש, כאמור, שאמר לאביו שיהרוג אותו ויזרוק אותו מהחלון.

מנגד, טען האב שהנאשם כן אמר את המלים הללו, אולם הסביר שהנאשם מדבר כך כדבר שבשגרה ואינו מתכוון לדבריו, ולפיכך הוא אינו מייחס להם משמעות (עמ' 33 ש' 23-26). עוד ניתן להבין מדברי האב שהנאשם מקלל אותו, וכי הוא אינו מתייחס לדבריו כאל איום (עמ' 36). לדבריו אלו של האב יש לתת משקל רב, שכן באותה נשימה העיד האב, כזכור, שמתן סטירות אינו נחשב בעיניו לאלימות (עמ' 29 ש' 4; עמ' 34 ש' 2). כלומר, האב מאשר ששגרת החיים בבית כוללת צעקות, קללות, מלים שיכולות להתפרש כאיום, ואף מתן סטירות שמטרתן "להרגיע", ועל כן אין "להתרגש" מדברי הנאשם, שנאמרו כחלק משגרת החיים בבית, אליהם התרגל שלא להתייחס.

21. חשוב מכך - דברי האיום נאמרו, ככל שנאמרו, לאחר שהאב סטר לנאשם (עמ' 31 ש' 15, במענה לשאלה אם נתן לנאשם סטירה לפני או אחרי האיומים, השיב: "לפני הכול"). בהמשך דבריו, האב כבר לא היה בטוח היכן ברצף האירועים נאמרו דברי האיום "לפני או אחרי הסטירה, לא זוכר" (עמ' 35 ש' 17). אין חולק על כך שהנאשם לא הגיב למעשיו האלימים של האב באלימות מצדו, וככל שאולי איים, הרי שהוא הגיב במלים למעשים אלימים שבוצעו כלפיו, עובדה שבנסיבות המתוארות יש לזקוף לזכותו של הנאשם, שהוא כאמור בעל מורכבויות נפשיות.

22. יודגש שבחקירתו החוזרת הבהיר האב שהוא אכן מפחד מהנאשם, אולם הסביר שמדובר בפחד הנובע מהתנהגותו של הנאשם באופן כללי, בשים לב לעובדה שהנאשם לא מטפל בעצמו ולעובדה שצעדיו והתנהגותו אינם צפויים, ולאו דווקא מה"איומים" שהשמיע כלפיו באירוע הנוכחי (עמ' 36).

23. לגרסת האב ניתן למצוא תמיכה בגרסת האם, שלא סיפרה מיוזמתה במהלך עדותה הראשית על האיומים, ורק לאחר שרוענן זיכרונה שאלה את התובעת האם היא מתכוונת לכך שהנאשם אמר לאביו שיהרוג אותו. משנשאלה האם תשובתה ניתנה מזיכרונה, השיבה: "זה מה שראיתי פה, מה שהראית לי ודיברת אתי בחוץ". ובמלים אחרות, האם לא זכרה שהנאשם איים על אביו, לא כל שכן את נוסחם, עובדה שיש בה כדי ללמד על כך שמבחינת האם אין מדובר באירוע חריג שנחרט בזיכרונה. מעבר לכך, גם לאחר ריענון זיכרונה בפעם השנייה והשלישית, נותרה האם מהוססת בקשר לאיומים (עמ' 12-13).

התביעה ביקשה לאמץ את גרסת האם במשטרה, לאחר שבשלב מסוים הוכרזה כעדה עוינת. בקשה זו יש לדחות מכל וכל. כפי שנמצאנו למדים, הפרטים שמסרה האם במשטרה התבררו כחלקיים וחסרים. כך, לא ברור המועד המדויק על ציר הזמן בו נאמרו דברי האיום, ומכל מקום די בדברי האב בנוגע לעיתוי האיום ביחס לאלימות שהפנה כלפי בנו כדי לעורר ספק. מעבר לכך, דומה שדווקא בבית המשפט דברי האם היו מלאים יותר ומפורטים יותר ביחס להודעות הלאקוניות שנגבו ממנה.

24. גרסת הנאשם בקשר לעבירת האיומים היא הכחשה גורפת. לאחר ששמעתי את גרסת הנאשם בקשר לעבירה זו, אינני סבור שניתן להסתמך עליה לצורך קביעת ממצא עובדתי, שכן על פי מיטב התרשמותי הוא לא זכר את מלוא פרטים הקשורים לשיח בינו לבין אביו. על אף האמור, ונוכח הספק שעוררו דברי האב בנוגע לעיתוי אמירת הדברים ביחס למועד בו סטר לבנו, מצאתי לזכות את הנאשם גם מביצוע עבירה זו.

הגנה מן הצדק - אי העברת חומר חקירה חדש לידי ההגנה במסגרת "רענון עד"

25. כפי שצוין בהרחבה לעיל, במהלך עדותו שינה האב את גרסתו בצורה דרמטית, עת הודה שסטר לבנו, זאת בניגוד להכחשתו הגורפת במשטרה. שינוי גרסה של עד במהלך המשפט אינו, כשלעצמו, מאורע נדיר או דרמטי. אלא שבמקרה שבפנינו על אף שדבר קיומה של הראייה החדשה הובא לידיעת התובעת במסגרת "ראיון עד", המוכר במקומותינו גם כ"ריענון זיכרון העד", שנערך על ידי התובעת מספר דקות טרם מסר עדותו, תוכן הראייה לא הועלה על הכתב, וב"כ המאשימה לא שיתפה את ב"כ הנאשם על אודות קיומו. ב"כ הנאשם ביקש הן במהלך הדיון והן בסיכומיו להורות על זיכוי של הנאשם ולו מטעם זה.

26. נקודת המוצא המשפטית לדיון בנושא זה מצויה בהוראת סעיף 74(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, הקובע:

"הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסניגורו, וכן אדם שהסניגור הסמיכו לכך, או, בהסכמת התובע, אדם שהנאשם הסמיכו לכך, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת, והנוגע לאישום, שבידי התובע ולהעתיקו."

דיון מקיף בנושא חומר חקירה בכלל, ומעמדו של חומר שנאסף במסגרת "ראיון עד" בפרט, נדון בבש"פ 6507/09 משה קצב נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (13.9.2009), בו קבעה השופטת ע' ארבל כדלקמן (ההדגשות הוספו - ע.מ.):

"...תרשומת מראיון עד לא תיחשב כחומר חקירה, בין אם הוגש כבר כתב אישום ובין אם לאו. זוהי תרשומת פנימית שעורך הפרקליט לצורך מילוי תפקידו וככזו אינה חלק מחומר החקירה. יחד עם זאת, תרשומת שכזו תיחשב, בהתאם לעניין בורוביץ, כחומר חקירה אם במסגרת הראיון מסר העד מיזמתו פרטים עובדתיים חדשים ומהותיים. במצב זה מחויב הפרקליט לתעד את המידע שהועלה על-ידי העד ולהביאו לידיעת ההגנה."

27. וחזרה לענייננו. אין צורך להכביר מלים על המשמעויות הראייתיות שיש לשינוי שחל בגרסתו של עד התביעה המרכזי. דומה שאף ב"כ המאשימה הבינה זאת בזמן אמת עת מצאה לדווח על כך לגורם ממונה. דא עקא שדיווח דומה לא הועבר לב"כ הנאשם, שנאלץ ללמוד על שינוי הגרסה, כמו גם על העובדה שגרסה זו נמסרה לתביעה עובר לעדות, מפי העד עצמו במהלך עדותו. ב"כ המאשימה התנצלה על מעשיה והסבירה שמדובר בשגגה שנפלה תחת ידה.

28. בסיכומיו ביקש ב"כ הנאשם לקבוע כי אי העברת המידע החדש לידיעתו נעשתה מתוך כוונת מכוון, וביקש להורות על זיכוי הנאשם אך מטעם זה. על אף שאין בידי את הכלים המתאימים לקבוע קביעות מסוג זה, לא אוכל שלא להעיר כי יש לראות בחומרה את התנהלות התביעה במקרה זה, בפרט כאשר עסקין בראיה דרמטית בעלת פוטנציאל זיכוי מובהק, שאף תרמה, בסופו של יום, את תרומתה המובהקת לזיכוי הנאשם. בעניין זה לא נותר לשוב ולהזכיר את כוחה הרב של התביעה הכללית בהליך הפלילי בהשוואה ליכולותיו המצומצמות של נאשם או של חשוד. על הציפיה מהתנהלותו של תובע פלילי בנוגע לריענון זכרוננו של עד עמד פרופ' מרדכי קרמניצר במאמרו "תפקידו של תובע בהליך פלילי" (פלילים ה, ספטמבר 1996), אליו הפנה ב"כ הנאשם:

"...בריענון זיכרונם של עדי התביעה, התביעה חייבת להישמר מפני הטיית העדים לכיוונה של התביעה אף אם הדבר מחייב מאמץ מיוחד... תפיסת תפקידו המעין-שיפוטי של התובע אינה נובעת רק מכך שהוא מייצג את הציבור ואת המדינה, אלא כאמור, גם מן הצורך לתגבר את הכוחות שהמשימה המוטלת עליהם היא חשיפת האמת. לציבור אין עניין בהרשעה כשלעצמה, אלא בהרשעת האשם. ויותר משהרשעת האשם היא חשובה, חשוב לציבור שלא יורשע חף. זאת ועוד, לציבור יש עניין מובהק שמי שמייצג אותו יפעל בהגינות מוחלטת..."

29. במקרה שלפנינו אין מדובר חלילה בהטיית עד, אולם הציפיה היא שמידת ההגינות תתקיים גם במקרים של חשיפת ראיה חדשה בפני סנגור. לא יפלא אפוא שנושא רגיש וחשוב זה, שעיקרו שמירה הן על הליך הוגן והן על אמון הציבור במערכות התביעה כללית, מצאו ביטויים אף בהנחיית פרקליט המדינה 31.7 ראיון עד (31.12.2017), בו נקבע בין היתר בסעיף 30, תחת הכותרת "תיעוד ראיון ומעמדו כתרשומת פנימית/חומר חקירה" כהאי לישנא:

"מסר העד פרטים מהותיים נוספים על אלו שמסר בעדותו במשטרה או שינה גרסתו בעניינים מהותיים/עניינים בעלי משמעות, יערוך התובע תרשומת המשקפת את הדברים שנאמרו, וככל שהדבר נדרש להבנת העניין, יפרט גם את השאלות שנשאלו בקשר עם פרטים אלה. תרשומת זו תועבר להגנה".

30. דברים נכוחים אלו, המגובים בהנחית פרקליט המדינה אליה מחויבת גם התביעה המשטרית, מלמדים על משנה חומרה בהתנהלות התביעה במקרה זה, בפרט כאשר מדובר היה בראיה בעלת פוטנציאל זיכוי מובהק, כפי שאכן קרה בפועל, וכאשר לתביעה הייתה הזדמנות לתקן את התקלה שנפלה תחת ידה במהלך עדותה של האם, שסיפרה אף היא על הסטירה, או מיד אחריה. מעבר להערה זו והבעת תקווה שהעניין ייבדק ויילמד למען לא יישנו מקרים דומים בעתיד, מצאתי לדחות, כאמור, את טענת ב"כ הנאשם בדבר התנהגות מכוונת של התובעת שמטרתה הסתרת המידע מפניו.

טרם חתימה

31. בשולי הדברים אך לא בשולי חשיבותם. תיק זה ממחיש בצורה מוחשית וכואבת את אזלת ידן של המערכות השונות בטיפול באנשים כמו הנאשם הסובלים מ"תחלואה כפולה", שדומה שנופלים בין כסאות המשרדים השונים. בהעדר פתרון לבעיותיו של הנאשם, בראשן הבעיות הנפשיות, נופל עול ההתמודדות עם הנאשם והטיפול בו על כתפי בני משפחתו, שמצד אחד אוהבים את הנאשם ורוצים לסייע לו בכל מאודם, ומהצד השני סובלים ממנו סבל רב. הוריו של הנאשם דואגים לו, חוששים לחייו, אולם יותר מכך חוששים לחייהם שלהם. זעקתם נשמעה לאורכו ולרוחבו של ההליך המשפטי, החל משלב החקירה וכלה במועד מסירת העדויות. עוד בחקירתה אמרה האם: "מ' חייב אשפוז דחוף ולמרות שפנינו לפסיכיאטר המחוזית לא עזרו לנו, אני בטוחה שאם לא יקבל טיפול יהיה אסון" (ת/1). במהלך עדותה הרבתה להשתמש במלים "פחדים", ו"חרדות". האב הסביר בעדותו כי קשה לו לראות את בנו, שלא לוקח את הטיפול לו הוא זקוק, והסביר שכלא לא יעזור במקרה זה (עמ' 30).

32. בחקירתו במשטרה המחיש האב את המשמעות היומיומית של מגורים עם אדם כמו הנאשם: "אנחנו כבר לא יכולים להיות איתו ככה בבית. הוא לא מטופל וקשה לי ולאשתי, אנחנו כבר מבוגרים. הוא כל פעם מאיים עליי ואני מפחד ממנו, אני מפחד לישון שלא יתקוף אותי כשאני ישן. אני מפחד לישון ורק שלא יתקוף אותי כשאני ישן. אמא שלו חולה במלא מחלות והיה מקרה שהוא תקף אותה ומאז היא מפחדת שלא יתקוף אותה שוב והיא מתרחקת ממנו. הוא מסוכן חבל לך על הזמן הוא תקף אותה בעבר, הוא תקף אותי, הוא מסוכן לא שפוי" (ת/7).

33. כל שביקשו ההורים במקרה שלפניי הוא להרחיק מעליהם את בנם, ממנו חששו ושאותו אהבו, זאת כאשר כלו כל הקיצין ובהעדר כתובת כלשהי לפנות אליה. בצר לה פנתה האם למשטרה, אך ניכר שהדבר נעשה מתוך רצון להביא לאשפוזו של בנה, ולא למעצרו או למאסרו, הליכים אותם ניתן לדמות לכדור אקמול שניתן למחלת סרטן. ההורים טענו שפנו לפסיכיאטר המחוזי, אולם הדבר לא הביא לתוצאה המקווה. מצבו של הנאשם מורכב ככל הנראה בהרבה מקצה הקרחון שנחשף בהליך שהתנהל בפניי, כאשר מעבר למצבו הנפשי ולשימוש בחומרים משני תודעה בהם נטען שהוא משתמש, הוא סובל מבעיות רפואיות ומפגיעות ישנות אחרות אותן הזכיר במהלך עדותו, על אודותיהן לא ארחיב

מטעמים של צנעת הפרט. ניכר שלהוריו של הנאשם אין לא את הכוחות ולא את היכולת לסייע לנאשם, על אף רצונם לעשות כן, כאשר בינתיים הם חשים שהם נמצאים בסכנה יומיומית ממנו ובחוסר אונים. לא נדרשתי במהלך ההליך שהתנהל בפניי לנסות ולמצוא לנאשם פתרונות בתחומים השונים הטעונים טיפול, אולם די במעט אליו נחשפתי כדי לקבוע ש"הכתובת על הקיר".

34. הפתרון בו בחרה האם, ושאותו בוחרים רבים אחרים במצבה, קרי - קריאה למשטרה, הוא פתרון קל, שיכול לסייע בפתרון הבעיה למשך תקופה קצרה, אולם דומני שאיננו הפתרון המתאים לטווח הארוך. במצב דברים זה מצאתי להעביר העתק מהכרעת הדין לפסיכיאטר המחוזי ולמנהל אגף הרווחה בעיריית ראשון לציון על מנת שיתנו דעתם למציאות הבלתי אפשרית בה מצויים הוריו של הנאשם והורים אחרים במצבם, זאת מתוך תקווה שיהיה בכך כדי לסייע להם.

סוף דבר

35. נוכח כל האמור, אני מורה על זיכוי הנאשם מהעבירות שיוחסו לו בכתב האישום.

36. המזכירות תעביר העתק מהכרעת הדין לפסיכיאטר המחוזי, למנהל אגף הרווחה בעיריית ראשון לציון ולראשת יחידת תביעות מרכז.

ניתנה היום, י' אב תשפ"א, 19 יולי 2021, במעמד הצדדים.